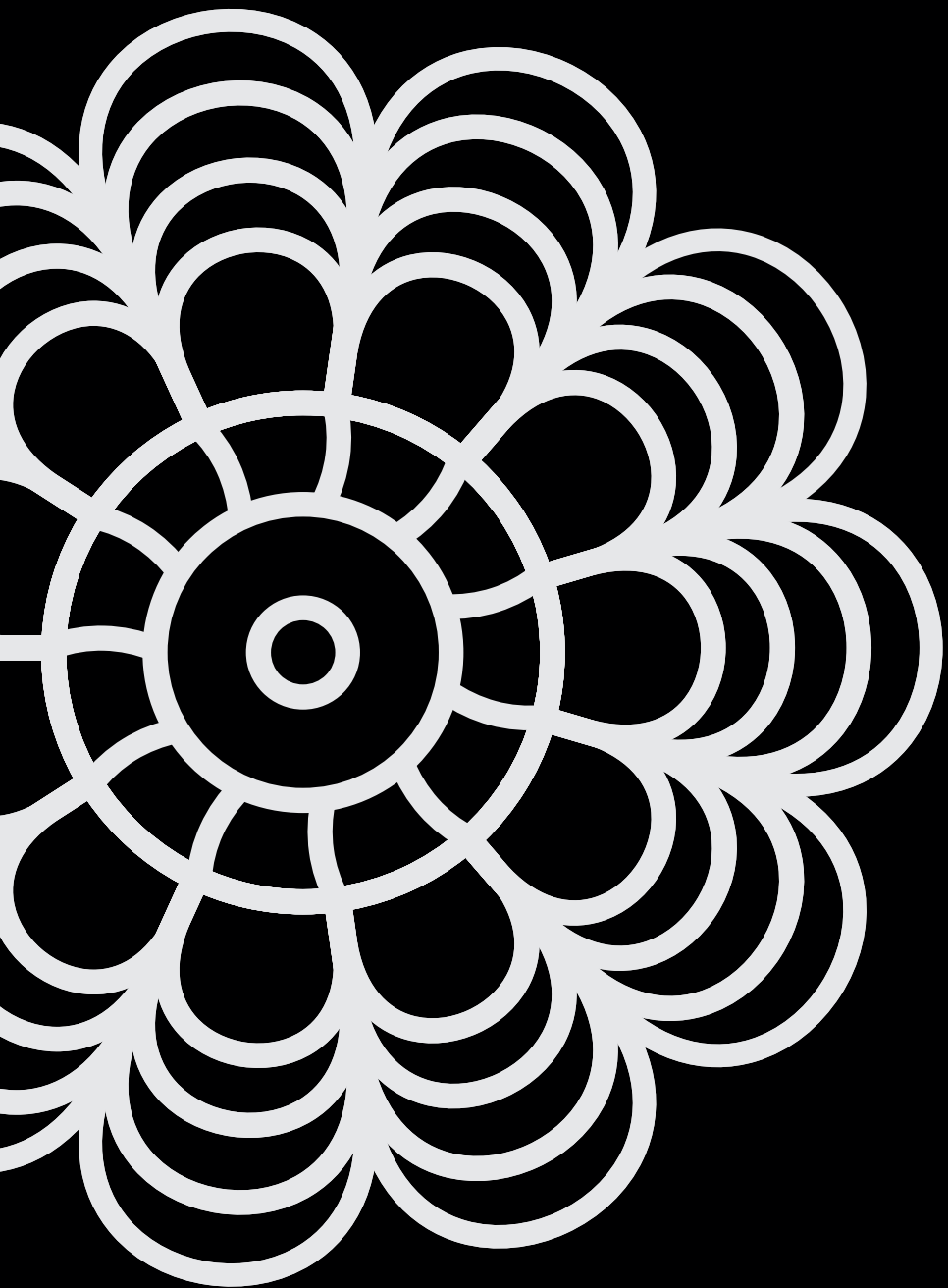

FENA

SREBRENICA

1995. - 2020.

Predgovor

25 godina je prošlo od počinjenog genocida u Srebrenici, vrhunca zla i izopačenosti ljudskog uma i najvećeg zločina u Evropi nakon Drugog svjetskog rata. Srebrenica je naša najbolnija rana, a istovremeno najtamnija mrlja u knjigama evropske i svjetske historije.

Ni do danas nisu pronađene sve žrtve niti su kažnjeni svi počinitelji i naredbodavci ovog monstruoznog zločina, teško shvatljivog normalnom ljudskom umu i srcu. Nažalost, još uvijek postoje oni koji genocid negiraju, unatoč činjenici da je dokazan pred više međunarodnih sudova, izrugujući se tako i žrtvama i pravdi. Zato je važno govoriti, pisati, dokumentovati i podsjećati na razmjere genocida u Srebrenici i njegove posljedice, u čemu je uloga medija ključna. Stoga Federalna novinska agencija, kao najcitiraniji i najpouzdaniji medij u Bosni i Hercegovini, ima trajnu obavezu da s posebnim senzibilitetom i profesionalizmom izvještava o istini o genocidu.

Fena je samo u ovoj godini objavila i ustupila svojim korisnicima preko 350 vijesti koje se odnose na genocid u Srebrenici, uključujući nekoliko stotina fotografija i video vijesti. Veliki broj vijesti koje su objavljene i na engleskom jeziku prenijele su naše partnerske novinske agencije širom svijeta.

U ovoj monografiji, posvećenoj žrtvama ovog zločina, predstavljen je samo dio našeg novinarskog rada, kao trajni podsjetnik na genocid u Srebrenici i upozorenje da se ovakav zločin nikada i nikom ne ponovi.

It has been 25 years since the Srebrenica genocide was committed, the pinnacle of evil and depravity of the human mind and the worst crime committed on the European soil since World War II. Srebrenica is our most painful wound, and at the same time the darkest stain in the history books of Europe and the world.

To date, not all the victims have been found nor have all the perpetrators and commanders of this monstrous crime, difficult for a normal human mind and heart to perceive, been punished. Unfortunately, there are still those who deny the genocide, despite the fact it has been proven before several international courts, thus mocking the victims and justice. That is why it is important to speak, write, document and remind of the scale of Srebrenica genocide and its consequences, which is where the role of the media plays a crucial part. Therefore, the Federal News Agency FENA, the most cited and most reliable media in Bosnia and Herzegovina, has a permanent obligation to report on truth about genocide with special sensibility and professionalism.

This year alone, FENA has published and provided its users with over 350 news pieces related to Srebrenica genocide, including hundreds of photographs and video pieces. Great number of news pieces that were also published in our English service has been covered by our partner news agencies across the world. This monograph, dedicated to the victims of this crime, presents only one part of our work, as a permanent reminder of genocide committed in Srebrenica and warning to never allow this crime to happen to anyone ever again.

Elmin Flaković

Činjenice o genocidu

Srpske snage, pod komandom Ratka Mladića i Radovana Karadžića zauzele su Srebrenicu 11. jula 1995. godine, uprkos tome što je ova enklava bila pod zaštitom UN-a. Tokom narednih nekoliko dana, većina žena i djece su organizovano deportovani na neokupiranu teritoriju, pod kontrolom Armije RBiH, dok su svi muškarci bošnjačke nacionalnosti, zatečeni na širem području Srebrenice zvijerski likvidirani. Među njima i veliki broj djece i staraca. Do ove godine, u Memorijalnom centru Potočari sahranjeno je 6.652 posmrtnih ostataka žrtava genocida. U najvećem broju slučajeva pokopani su nekompletni posmrtni ostaci žrtava, pronalazeni na različitim lokacijama, većinom u sekundarnim masovnim grobnicama gdje su bili izmiješteni u namjeri prikrivanja zločina i njihovih izvršitelja. Do danas je identificirano 6.900 pronađenih žrtava sa oko 570 različitih lokaliteta i brojnih masovnih grobnica. Samo u Srebrenici i okolnim opštinama otkrivene su 94 masovne grobnice. Za više od 1.200 žrtava se još uvijek traga jer se informacije o mjestu gdje se nalaze njihovi ostaci i dalje kriju.

O razmjerima i cilju ovog zločina, planiranog i do detalja razrađenog od strane VRS-a, svjedoči i podatak da je u mezarju Memorijalnog centra u Potočarima do sada ukopano 432 djece i 26 žena. Najmlađa dosad ukopana žrtva u Potočarima je novorođenče, djevojčica Fatima Muhić, a najstarija nana Šaha Izmirlić, rođena 1901. godine.

Međunarodni sud pravde je zločin u Srebrenici u julu 1995. godine definirao kao genocid, a isto je u brojnim presudama potvrdio i Međunarodni sud za ratne zločine počinjene na prostoru bivše Jugoslavije (ICTY). Prva presuda za genocid u Srebrenici pred Haškim tribunalom je izrečena 2001. godine generalu Vojske Republike Srpske (VRS) Radislavu

Krstiću, koji je prvostepenom presudom osuđen na 46 godina zatvora.

Ratni komandant VRS-a Ratko Mladić u prvostepenoj presudi osuđen je 2017. godine na doživotnu kaznu zatvora zbog genocida i zločina protiv čovječnosti.

Žalbeno vijeće Međunarodnog mehanizma za krivične sudove, kao pravni nasljednik Tribunala u Hagu, 2019. godine izreklo je kaznu doživotnog zatvora bivšem predsjedniku bosanskohercegovačkog entiteta Republika Srpska (RS) i vrhovnom komandantu VRS-a Radovanu Karadžiću.

Na doživotne kazne zatvora zbog genocida nad Bošnjacima u Srebrenici osuđene su i bivše starješine VRS-a potpukovnik Vujadin Popović i pukovnik Ljubiša Beara te Zdravko Tolimir, pomoćnik komandanta za obavještajno-bezbjednosne poslove Glavnog štaba VRS-a.

Facts about genocide

Serb forces, under the command of Ratko Mladić and Radovan Karadžić, seized Srebrenica on July 11, 1995, despite the enclave being under the UN protection. Over the next few days, most of the women and children were deported to the unoccupied territory controlled by the Army of the Republic of Bosnia and Herzegovina (RBiH Army), while all Bosniak men found in a wider Srebrenica area were ruthlessly executed, including a large number of children and elderly men.

So far 6,652 posthumous remains of genocide victims have been buried at the Potočari Memorial Center. In most cases incomplete posthumous remains have been buried, which were found at various locations, mostly in secondary mass graves, where they were moved aiming to cover up crimes and its perpetrators.

To date, 6,900 located victims have been identified from around 570 different localities and numerous mass graves. In Srebrenica and nearby municipalities alone, 94 mass graves have been found. Families are still searching for more than 1,200 victims because information about the location of their remains is still being kept a secret. The fact that 432 minors and 26 women have been buried in the cemetery of the Memorial Center in Potočari also testifies to the scale and aim of this crime, carefully and thoroughly planned by the VRS. The youngest victim buried so far in Potočari was a newborn, a girl Fatima Muhić, and the oldest was a grandmother Šaha Izmirlić, born in 1901.

The International Court of Justice defined the events in Srebrenica in July 1995 as genocide, and the same was confirmed in numerous judgments by the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY).

The first verdict for the genocide in Srebrenica before the Hague Tribunal was handed down in 2001 to the General of the Army of the Republika Srpska (VRS), Radislav Krstić, who was sentenced to 46 years in prison.

In the first instance verdict in 2017, the VRS war commander Ratko Mladić was sentenced to life in prison for genocide and crimes against humanity. The Appeals Chamber of the International Residual Mechanism for Criminal Tribunals (IRMCT), as the legal successor to the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY), also known as the Hague Tribunal, sentenced former president of the Republika Srpska entity (RS) and the VRS commander-in-chief, Radovan Karadžić to life in prison in 2019.

Former officers of the VRS, Lieutenant Colonel Vujadin Popović, Colonel Ljubiša Beara, and Assistant Commander for Intelligence and Security Affairs of the VRS Main Staff, Zdravko Tolimir, were also sentenced to life in prison for genocide against Bosniaks in Srebrenica.

4

BY "KORPORACIJA ZAPOSLOVANJE" d.o.o. Zagreb
IZ OBLASTI
SALHOMĆ (Ruma) BAJO
KAZOBRNO04-RT
BAZ 912380-01
Poručnik 17. Red. 6. Grub. 18
Umr. 11.07.2000.g.

„Oni koji negiraju genocid neće pobijediti. Nećete nas umoriti i zaplašiti. Generacije naše djece će nastaviti našu borbu, generacije koje kao i mi majke nisu odgajane na mržnji.”

Munira Subašić, predsjednica Udruženja "Pokret majke enklava Srebrenica i Žepa"

“Those who deny the genocide will not prevail. You will not tire us, you will not intimidate us. Generations of our children will continue our fight, generations that are not raised in hatred.”

Munira Subašić, president of the Mothers of the Srebrenica and Zepa Enclaves association

U brojnim gradovima posebnim akademijama odaje se počast žrtvama genocida u Srebrenici.

Special ceremonies are held every year across Bosnia and Herzegovina to honor Srebrenica genocide victims.

الفاقة
I NE REKTE ZA
ONE KOJI SU NA
ALLAHOVOM
PUTU POGINULI:
"MRTVI SU"
NE, ONI SU ŽIVI
ALI TI TO NE
POZNAJE
HASE
(AVDO)
RAMO
1949-1995
JAGODNI
BRAT

الفاقة
I NE REKTE ZA
ONE KOJI SU NA
ALLAHOVOM
PUTU POGINULI:
"MRTVI SU"
NE, ONI SU ŽIVI
ALI TI TO NE
POZNAJE
HASE
(AVDO)
RAMO
1949-1995
JAGODNI
BRAT

الفاقة
I NE REKTE ZA
ONE KOJI SU NA
ALLAHOVOM
PUTU POGINULI:
"MRTVI SU"
NE, ONI SU ŽIVI
ALI TI TO NE
POZNAJE
HASE
(AVDO)
RAMO
1949-1995
JAGODNI
BRAT

Početak Marša mira “Sarajevo-Nezuk”- Da se nikad nikom ne ponovi Srebrenica.

Pohod dug više od 150 kilometara u spomen na nekoliko hiljada Srebreničana koji su jula 1995. godine prepješačili isti put da bi pronašli spas.

Starting point of the Sarajevo-Nezuk Peace March, under the slogan “Srebrenica genocide – Never Again”.

The trail more than 150 kilometers long in memory of several thousand Srebrenica residents who walked the same route in July 1995 in hope of salvation.

U sarajevskoj Vijećnici najava postavke slikarskog opusa Exodus Safeta Zeca u Potočarima.
Federalna novinska agencija (FENA) je medijski pokrovitelj izložbe.

The Sarajevo City Hall hosts the presentation of the exhibition of the painting opus titled 'Exodus' by Safet Zec in Potočari.
Federal News Agency (FENA) is the media sponsor of the exhibition.

Otvaranje epske izložbe Exodus maestralnog Safeta Zeca. Na ovim platnima autor je radio posljednjih 20 godina, inspirisan pijetetom prema ljudskim tragedijama, a ponajprije tragedijom Srebrenice.

Opening of the epic exhibition titled 'Exodus', by world renowned painter, Safet Zec. The author was working on these canvases for the past 20 years, inspired by reverence for human tragedies, and above all, the tragedy of Srebrenica.

Zadnjih 25 godina traje borba preživjelih Srebreničana za pravdu i istinu o genocidu. Sastavni dio te borbe je potraga za posmrtnim ostacima žrtava koji leže u masovnim grobnicama po Istočnoj Bosni.

For the last 25 years, Srebrenica survivors have been fighting for justice and truth about the genocide. An integral part of that struggle is the search for the remains of victims still lying in mass graves in eastern Bosnia.

Izložba fotografija više istaknutih autora u Memorijalnom centru Srebrenica.

Exhibition of photographs by several prominent authors at the Srebrenica Memorial Center.

Zbirka ličnih predmeta čuva sjećanje na žrtve genocida u Srebrenici.

The collection of personal belongings helping to preserve the memory of the victims of the genocide in Srebrenica.

“Dvadeset i pet godina od genocida, prilika je da mi u Bosni i Hercegovini, Evropi i svijetu podsjetimo da mržnja, nacionalizam i rasizam podjednako pogađaju sve nas, bez izuzetka. Nema imunih društava i naroda na zlo. Pitanje je samo kako se mi prema tom zlu odnosimo, da li mu se suprotstavljamo ili ga hrabrimo, veličamo i opravdavamo. Živimo u nadi da će svijetom zavladati mir i zajedničke univerzalne vrijednosti ljubavi i solidarnosti među ljudima, koji neće dozvoliti da se ono ponovi.”

Reisu-l-ulema Islamske zajednice u BiH, Husein ef. Kavazović

“Twenty-five years since the genocide is an opportunity for all of us in Bosnia and Herzegovina, Europe and the world, to remind ourselves that hatred, nationalism and racism affect us all equally, without exception. There are no immune societies and peoples to evil. The only question is how we treat that evil, whether we oppose it or encourage it, glorify and justify it. We live in the hope that peace and common universal values of love and solidarity among the people will rule the world, not allowing that evil to emerge again.”

Raisu-l-ulama of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina, Husein ef. Kavazović

Svaka godišnjica za preživjele žrtve genocida budi bolna sjećanja.

Every anniversary brings out painful memories for survivors of genocide.

Amela Hasanović:

Jedina sjećanja na oca su naše zajedničke fotografije.

Amela Hasanović:

The only memories of my father are the photos of us together.

Tužna kolona s posmrtnim ostacima žrtava prolazi kroz Sarajevo. Brojni dužnosnici i građani na ulicama odaju im počast.

A mournful convoy with the remains of the Srebrenica victims passing through Sarajevo, with numerous officials and citizens on the streets paying their tribute.

“Međunarodna zajednica nije odbranila Srebrenicu prije 25 godina. Danas ima priliku da odbrani istinu, koja je dovedena u pitanje. Nagrađuju se, odlikuju se ratni zločinci, presuđeni ratni zločinci odgovorni za genocid u Srebrenici. Negira se genocid u Srebrenici. Pridružujem se apelaciji koju su uputile majke Srebrenice, da se ponište od strane visokog predstavnika odlikovanja data Karadžiću i ostalim presuđenim ratnim zločincima, da se konačno nametne zakon o zabrani negiranja genocida u Srebrenici.”

Bakir Izetbegović - Zamjenik predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (PSBiH)

“International community did not defend Srebrenica 25 years ago. Today it has an opportunity to defend the truth, which is being questioned. War criminals, convicted war criminals responsible for genocide in Srebrenica are being rewarded. Genocide in Srebrenica is being denied. I join the appeal of mothers of Srebrenica sent to Inzko to annul medals presented to Karadžić and other convicted war criminals, and to finally impose the law on prohibition of Srebrenica genocide denial.”

Bakir Izetbegović, Deputy Chairman of the House of Peoples of the Parliamentary Assembly of BiH (BiH PA)

“Genocid koji se odvijao pred očima cijelog svijeta, mogli su, ali nažalost nisu spriječili ni tadašnji vodeći svjetski čelnici, uključujući i Ujedinjene nacije. Uprkos rezoluciji kojom je Srebrenica proglašena “zaštićenom zonom UN-a” izostali su konkretni koraci koji bi zaustavili brutalne likvidacije nevinih muškaraca, djece, žena, trudnica, staraca i starica. Rezultat izostanka konkretne akcije da se zaustave ideologija zla i njene horde ubica su bijeli nišani ovdje u Potočarima. Oni će zauvijek biti opomena čovječanstvu da ne smije biti nikakvih kalkulacija u suprotstavljanju zlu.”

Šefik Džaferović, predsjedavajući Predsjedništva BiH

“Genocide, which took place in front of the eyes of the whole world, could have been, but unfortunately was not prevented by world leaders at the time, including the United Nations. Despite the resolution declaring Srebrenica a “UN Safe Area”, the brutal executions of innocent men, children, women, pregnant women, the elderly did not stop. The result of the absence of concrete action to stop the ideology of evil and murderers are these white tombstones here in Potočari. They will forever be a warning to humanity that there must be no calculations when it comes to confronting evil,”

Šefik Džaferović, Chairman of the Presidency of Bosnia and Herzegovina

I za ovu godišnjicu genocida motoristi iz cijele BiH pristižu u Potočare.

Bikers from all over BiH arriving in Potočari for yet another year to mark the anniversary of the genocide.

Oko 400 učesnika ovogodišnjeg „Marša mira 2020“ dolaze na odredište, u Memorijalni centar Potočari.

Some 400 participants of this year's "Peace March 2020" arriving at their destination, the Potočari Memorial Center.

Brojne javne ličnosti ukazale su na razmjere genocida, ali i značaj očuvanja sjećanja na najstravičniji zločin u Evropi koji se desio nakon Drugog svjetskog rata.

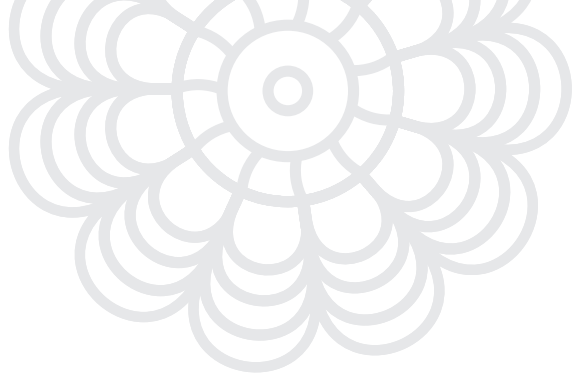

Numerous public figures spoke out the scale of the genocide, but also the importance of preserving the memory of the most horrific crime in Europe after the Second World War.

Porodice žrtava pripremaju se na posljednji ispraćaj još devet identificiranih žrtava.

The families of the victims preparing for the final farewell and burial of nine more identified victims.

“Srebrenica je ta koja je za svijet ostala upamćena kao crna tačka savremene historije, mrlja na savjesti najnaprednijeg dijela svijeta i civilizacije. Za BiH i najveći dio njenih građana ona je temeljno određenje njene sadašnjosti i određenje života nekoliko generacija ljudi.”

Željko Komšić, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine

“Srebrenica is the one that has been remembered by the world as a stain in modern history, a stain on the conscience of the most developed part of the world and civilization. For BiH and most of its citizens, it is a fundamental determination of its present and a determination of the lives of several generations of people.”

Željko Komšić, Member of the BiH Presidency

“Ideologija koja je proizvela genocid u Srebrenici u julu 1995. godine i dalje živa, te su žrtve razočarane nedonošenjem Zakona o zabrani negiranja genocida na nivou BiH.”

Ramiz Salkić, potpredsjednik bh. entiteta Republike Srpske

“Ideology that produced genocide in Srebrenica in July 1995 is still alive, and victims are disappointed by lack of the state law on prohibition of genocide denial.”

Ramiz Salkić, Vice President of BiH entity of Republika Srpska

“Dužnost je nas starijih, ali i mladih, da čuvamo sjećanje na žrtve genocida. U ovih 25 godina rodila se nova generacija koja nema sjećanja o ovome, osim ako ga mi ne oživljavamo. Ovo nije poruka samo Srebrenici i ljudima Srebrenice, već svim građanima BiH - da se dogodilo nešto grozno i da se više ne smije dogoditi.”

Fadil Novalić,
premijer Federacije BiH

“It is the duty of both the old and the young, to preserve the memory of the victims of genocide. In these 25 years that have passed, a new generation has been born that has no memory of this unless we keep the memory alive. This is not only a message for Srebrenica and people of Srebrenica, but to all citizens of BiH - that something horrible happened and that it must never happen again.”

Fadil Novalić,
Prime Minister of Federation of BiH

“Izgradnjom infrastrukture u Memorijalnom centru Potočari Srebrenica želimo pomoći u čuvanju sjećanja na sve žrtve genocida u Srebrenici.”

Edin Ramić, ministar za raseljene osobe i izbjeglice FBiH

“By building the infrastructure at the Potočari Srebrenica Memorial Center, we wish to help preserve the memory of all victims of the Srebrenica genocide.”

Edin Ramić, Minister for Displaced Persons and Refugees of the FBiH

“S ovog mjesta želimo da šaljemo poruke mira, suživota, ali i da poručimo da smo mi svakodnevno u stroju onih koji čuvaju državu BiH. Šaljemo poruku da svaka stopa ove naše zemlje koja je natopljena šehidskom krvlju pripada svakom njenom građaninu i zbog toga bila kakva priča o podjeli je nemoguća.”

Ministar za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata FBiH rahmetli Salko Bukvarević

“From this place we wish to send messages of peace, coexistence but also to state that we are part of the machinery of all those that protect state of BiH. We are also sending the message that every part of our country covered in blood of our martyrs belongs to every citizen of this country and that is why any story about division is impossible.”

Late Salko Bukvarević
Minister of Veterans and Disabled Veterans of FBiH

Klanjanje dženaze za devet žrtava genocida, među kojima je najmlađi Salko Ibišević (23), a najstariji Hasan Pezić (70)

Funeral service for the nine victims of the genocide, the youngest Salko Ibišević (23), and the oldest Hasan Pezić (70)

Zbog epidemioloških mjera u BiH 25. godišnjici genocida i kolektivnoj dženazi prisustvovalo je manje ljudi nego prethodnih godina.

Due to epidemiological measures in force in Bosnia and Herzegovina, fewer people attend the 25th anniversary of the genocide and collective funeral than it was the case in previous years.

“Dolazak u Srebrenicu dolazak s tugom, kao i dolazak sa zabrinutošću, s obzirom da poslije toliko godina još uvijek na tom prostoru postoje problemi koji su trebali biti davno otklonjeni. Ovi ljudi ovdje podsjećaju nas koliko se davalo za borbu za Bosnu i Hercegovinu, koliko se davalo za svoj dom, porodicu.”

Zamjenica predsjedavajućeg Vijeća ministara i ministrica vanjskih poslova BiH Bisera Turković

“Coming to Srebrenica is always with sadness and concern, considering that after so many years, there are still problems in that area that should have been eliminated a long time ago. These people here remind us how much was given for the fight for Bosnia and Herzegovina, how much was given for their home, family.”

Deputy Chairperson of the Council of Ministers and Minister of Foreign Affairs of BiH Bisera Turković

“Svima onima koji negiraju genocid poručujemo da ćemo se uvijek boriti za dokazivanje istine, jer je istina samo jedna, a to je da je počinjen genocid u Srebrenici 1995. godine.”

Hamdija Fejzić, zamjenik načelnika Općine Srebrenica

“To all those who deny the genocide, we say to them, we will always fight to prove the truth, because there is only one truth, and that is that the genocide was committed in Srebrenica in 1995.”

Hamdija Fejzić, Deputy Mayor of Srebrenica

“Srebrenicu nikad nećemo zaboraviti, u Srebrenicu će se dolaziti svaki dan, svake sedmice i svakog mjeseca. Neće se dozvoliti revizionizam, negiranje historijskih činjenica i autentičnih svjedočenja te da se do kraja mora ostati istrajno u traženju pravde i kažnjavanju organizatora, planera i izvršioca genocida.”

Denis Zvizdić, Zamjenik predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine

“We will never forget Srebrenica, people will come to Srebrenica every day, every week and every month. Revisionism, denial of historical facts and authentic testimonies will not be allowed, and perseverance in seeking justice and punishing the organizers, planners and perpetrators of genocide must continue until the end.”

Denis Zvizdić, Deputy Speaker of the House of Representatives of the Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina

“Memorijalni centar mora postati mjesto učenja, mjesto proučavanja, mjesto refleksije. Mora postati relevantna institucija, jer je iskustvo koje ta institucija treba da memorijalizira relevantno iskustvo. Svijet prije Bosne i svijet poslije Bosne su dvije potpuno različite stvari.”

Emir Suljagić,
direktor Memorijalnog centra Srebrenica

“The Memorial Center must become a place of learning, a place of studying, a place of reflection. It must become a relevant institution, because the experience that this institution needs to memorialize is an important experience. The world as it was, before the experience of Bosnia, and the world after it, are two completely different things.”

Emir Suljagić,
Director of the Srebrenica Memorial Center

Brojni svjetski državnici uputili su snažne poruke u povodu 25. godišnjice genocida u Srebrenici. Kao rijetko kad, međunarodna zajednica progovorila je na jednak način o ovom planetarnom zločinu.

Numerous world officials sent out strong messages on the occasion of the marking of the 25th anniversary of the Srebrenica genocide. Rarely seen, the international community spoken out in one voice about this crime of global magnitude.

Bill Clinton bivši predsjednik Sjedinjenih Američkih Država, princ Charles od Walesa, Recep Tayyip Erdoğan predsjednik Republike Turske, princ Kraljevine Saudijske Arabije Faisal bin Farhan Al-Saud, Serge Brammertz glavni tužilac Haškog tribunala, Carmel Agius predsjednik Rezidualnog mehanizma za kaznene sudove za bivšu Jugoslaviju, Valentin Inzko visoki predstavnik, Michael Pompeo američki državni tajnik, Boris Johnson premijer Velike Britanije, Emmanuel Macron predsjednik Republike Francuske, Frank-Walter Steinmeier predsjednik Njemačke, Muhammed Mahatir Malezije, Philippe Goffin Kraljevine Belgije, Jeppe Kofod Kraljevine Danske, Tomáš Petříček Češke Republike, Linas Linkevičius Republike Litvanije, Bojko Borisov Bugarske, Justin Trudeau Kanade, Giuseppe Conte Republike Italije, Xavier Bettel Luksemburga, Muhyiddin Yassin Malezije, Mark Rutte Kraljevine Nizozemske, Erna Solberg Kraljevine Norveške, Islamske Republike Pakistan, Pedro Sánchez Kraljevine Španije, Stefan Löfven Kraljevine Švedske, Ilir Meta Republike Albanije, Alexander van der Bellen Republike Austrije, Ilham Aliyev Republike Azerbejdžan, Zoran Milanović Republike Hrvatske, Sauli Niinistö Republike Finske, Hassan Rouhani Irana, Milo Đukanović Crne Gore, Stevo Pendarovski Republike Sjeverne Makedonije, Zuzana Čaputová Republike Slovačke, Borut Pahor Republike Slovenije i Simonetta Sommaruga Švicarske. Marija Pejčinović Burić (Vijeće Europe), Thomas Greminger (OSCE), David-Maria Sassoli (Evropski parlament), Charles Michel (Evropsko vijeće), Ursula von der Leyen (Evropska komisija) te Antonio Guterres (Ujedinjeni narodi).

“11. juli puno više nego mračno doba u historiji BiH i svijeta. To je uznemirujući podsjetnik svima koji zaborave svoju čovječnost. Suviše puno ljudi na zemlji danas se može lično poistovjetiti sa majkama Srebrenice i 25. godina kasnije čini se da nismo puno toga naučili.”

Bill Clinton, bivši predsjednik Sjedinjenih država

“July 11 is so much more than a dark time in the history of BiH and the world and that it is a disturbing reminder to all those who forget their humanity. Too many people on earth today can personally identify with the mothers of Srebrenica, and 25 years later we don't seem to have learned very much”

Bill Clinton, former president of the United States

“Užasni događaji iz jula 1995. godine okvalifikovani su kao genocid od strane međunarodnih sudova. Međunarodna zajednica je iznevjerila one koji su ubijeni, one koji su nekako uspjeli preživjeti, koji su pretrpjeli strašan gubitak najmilijih. Sjećanjem na bolnu prošlost i učenjem lekcija iz nje zajedno moramo naučiti da se to više nikada ne smije ponoviti.”

Princ Charles, britanski prestolonasljednik

“The horrific events of July 1995 were qualified as genocide by international courts. The international community failed those who were killed, those who somehow survived, and who endured the terrible loss of loved ones. By remembering the painful past and learning its lessons, we must learn that this must never happen again.”

Charles, Prince of Wales

“Sjedinjene Američke Države obavezale su se da neće zaboraviti genocid u Srebrenici, a za današnje generacije mora se graditi prosperitetnija budućnost. SAD dijeli tugu sa porodicama koje svih ovih godina neumorno traže pravdu za više od 8.000 nevino izgubljenih života.”

Michael Pompeo, državni sekretar SAD

“The United States has pledged never to forget the Srebrenica genocide, and a more prosperous future must be built for today's generations. The United States shares grief with families who have been tirelessly seeking justice for more than 8,000 innocent lives lost all these years later.”

U.S. Secretary of State Michael Pompeo

“Genocid u Srebrenici je jedna od najbolnijih i najsramnijih stranica historije. Iako je prošlo 25 godina od genocida, naša je bol još uvijek svjež. Sa svakom otkrivenom masovnom grobnicom, naša se srca ponovno cijepaju. Mi nikada nećemo zaboraviti naše šehide, niti dozvoliti da se genocid u Srebrenici zaboravi. Progonit ćemo odgovorne za ubistva i masakre nad našom bosanskom braćom i sestrama i nikada vas nećemo ostaviti same u vašoj potrazi za pravdom.”

Recep Tayyip Erdoğan, predsjednik Turske

“Srebrenica genocide is one of the most painful and shameful pages in the history. Although 25 years have passed since the genocide, our pain is still fresh. With each mass grave discovered, our hearts are split again. We will never forget our martyrs, nor allow the genocide in Srebrenica to be forgotten. We will prosecute those responsible for the killings and massacres of our Bosnian brothers and sisters, and we will never leave you alone in your search for justice.”

Recep Tayyip Erdoğan, Turkish President

“Ovaj tamni period historije se ne smije zaboraviti. Dok obilježavamo 25. godišnjicu te tragedije zavjetujemo se da ćemo pamtiti i poštovati one koji su nepravедно patili i smrtno stradali. Žalimo sa porodicama žrtava, njihovim prijateljima i najmilijima. Odajemo poštovanje preživjelim koji nastavljaju da žive sa bolnim sjećanjima, dalje se bore za istinu i pravdu.”

Justin Trudeau, premijer Kanade

“This dark period of history must not be forgotten. As we mark the 25th anniversary of that tragedy, we vow to remember and respect those who suffered and died unjustly. We mourn with the families of the victims, their friends and loved ones. We pay tribute to the survivors who continue to live with painful memories, continue to fight for truth and justice.”

Justin Trudeau, Canadian Prime Minister

“Prije 25 godina Evropa je svjedočila najgorem zločinu na svojoj teritoriji od Drugog svjetskog rata, kada je više od 8.000 muškaraca i dječaka muslimana ubijeno u genocidu u Srebrenici i kada je više od 20.000 žena i djece nasilno deportovano. Veliki broj počinilaca genocida u Srebrenici još uvijek nije odgovarao za zločine te postoje i oni koji bi radije zaboravili šta se desilo tamo ili negiraju značaj. To ne smijemo dozvoliti da se desi. Žrtvama i budućim generacijama dugujemo da pamtimo Srebrenicu i osiguramo da se nikada ne ponovi.”

Boris Johnson, premijer Ujedinjenog Kraljevstva

“25 years ago, Europe witnessed the worst crime on its territory since the Second World War, when more than 8,000 Muslim men and boys were killed in the genocide in Srebrenica and when more than 20.000 women and children were forcibly deported. Many perpetrators of the genocide in Srebrenica have still not been held responsible for the crimes and there are those who prefer to forget what happened there or deny its significance. We must not allow that to happen. We owe it to the victims and future generations to remember Srebrenica and ensure that it never happens again.”

Boris Johnson, British Prime Minister

“Gorka tragedija Srebrenice, koja je tamna mrlja na licu savremene povijesti, ima mnoge lekcije i pouke i ukoliko se one dobro nauče ljudsko društvo više neće doživjeti tako strašne događaje.”

Giuseppe Conte, Prime Minister of Italy:

“The bitter tragedy of Srebrenica, which is a dark stain on the face of modern history, has many lessons and messages and if they are well learned, human society will no longer experience such terrible events.”

Giuseppe Conte, premijer Italije

“Iran se ponosi što je bio među prvim zemljama koje su priznale nezavisnost Bosne i Hercegovine i što je u najtežim okolnostima, potpuno hrabro i svestrano, stao uz narod i vlasti BiH. Njegov postojani pristup se i u svim posljednjim godinama bazira na podržavanju nezavisnosti, teritorijalne cjelovitosti i suvereniteta Bosne i Hercegovine te iskrenog suživota svih naroda koji žive u ovoj zemlji, kao i jačanja mira i stabilnosti na zapadnom Balkanu.”

Hassan Rouhani, predsjednik Irana

“Iran is proud to be among the first countries to recognize the independence of Bosnia and Herzegovina and to stand by the people and authorities of BiH in the most difficult circumstances, bravely and comprehensively. Its consistent approach has been based in recent years on supporting the independence, territorial integrity and sovereignty of Bosnia and Herzegovina and the sincere coexistence of all peoples living in this country, as well as strengthening peace and stability in the Western Balkans.”

Hassan Rouhani, President of Iran

“Ova neizbrisiva mrlja na našem zajedničkom sjećanju tjera nas da tražimo istinu i pravdu, što je neophodno za mirni suživot različitih zajednica - rekao je u svom obraćanju predsjednik Republike Francuske Emmanuel Macron, u okviru obilježavanja 25. godišnjice genocida u Srebrenici, gdje se desila jedna od najgorih tragedija u modernoj historiji, te da Francuska nije zaboravila više od 8.000 žrtava, odraslih i djece, koji su likvidirani. Uz duboke emocije pozdravljam preživjele genocida i njihove porodice i izražavam im iskreno saučešće.”

Emmanuel Macron, predsjednik Francuske

“This indelible stain on our collective memory forces us to seek truth and justice, which is necessary for peaceful coexistence of different communities, said in his address French President Emmanuel Macron on the occasion of the 25th anniversary of Srebrenica genocide, one of the worst tragedies in modern history, emphasizing that France did not forget more than 8,000 victims, adults and children, who were murdered there. With deep emotions, I greet the survivors of the genocide and their families and express my sincere condolences to them.”

Emmanuel Macron, French President

“Srebrenički genocid je sramota svih koji ga nisu spriječili. Treba tragati za istinom i učiniti sve da Srebrenica, osim što je simbol genocida, užasnih patnji, postane i sinonim za pravdu.”

Milo Đukanović, predsjednik Crne Gore:

“Srebrenica genocide is a disgrace to all who did not prevent it. We should search for the truth and do everything to make Srebrenica, apart from being a symbol of genocide and terrible suffering, become a synonym for justice.”

Milo Djukanović, President of Montenegro

“Ne dopustiti osporavanje genocida. Dogodio se i dokazivati ga više ne treba. Svijet zna tko je počinio genocid u Srebrenici. Zbog budućnosti, ali i zbog sadašnjosti, važno je kazati i prihvatiti kako za genocid nije i ne može biti kriv cijeli srpski narod, veći dio naroda i općenito uključivati narod kao kategoriju u tu vrstu odgovornosti. Važno je isto tako reći da svi krivci, pravi krivci, najveći krivci, do danas nisu kažnjeni.

Zoran Milanović, predsjednik Hrvatske

“Genocide denial should not be allowed. It did take place and it is not necessary to prove it anymore. The world knows who committed genocide in Srebrenica. For the sake of the future, but also for the sake of the present, it is important to say and accept that genocide is not and cannot be blamed on the entire Serbian people or most of the people and generally include people as a category in that kind of responsibility. Moreover, it is important to say that all perpetrators, the real perpetrators and the chief perpetrators have not been punished yet.”

Zoran Milanović, President of Croatia

“Moramo činiti više od same komemoracije i riječi te naučiti lekciju. Razmjer i okrutnost ovog genocida je tragedija koja nas opterećuje i danas, dvadeset i pet godina poslije. Zlonamjerni revizionizam historije može dovesti ponovo do istih grešaka i zločina. Domaći i međunarodni sudovi dokumentovali su ono što se događalo u Srebrenici i okolini 1995. godine. To naglašava nužnost pravde. Nekažnjavanje nije opcija.”

Edi Rama, premijer Albanije

“We must go beyond commemoration and words, and actively learn the lesson. The scale and depravity of this genocide is a tragedy that burdens our souls today, twenty-five years later. The malicious revisionism of history can lead to the same mistakes and crimes being committed again. Local and international judiciaries have documented what happened in Srebrenica and its vicinity in 1995. This underscores the necessity of justice being served. Impunity is not an option.”

Edi Rama, Albanian Prime Minister

“Na dan kada se obilježava 25. godišnjica genocida koji se dogodio u Srebrenici prisjećamo se zločina koje je počinila Vojska Republike Srpske na teritoriji istočne Bosne i Hercegovine, zločine etničkog čišćenja i sistematskog ubijanja Bošnjaka.”

Eddie Bernice Johnson, kongresmenica u Zastupničkom domu SAD-a

“On the day of the 25th anniversary of the genocide that took place in Srebrenica, we remember the crimes committed by the Army of the Republika Srpska on the territory of eastern Bosnia and Herzegovina, the crimes of ethnic cleansing and the systematic killing of Bosniaks.”

Eddie Bernice Johnson, Congresswoman in the U.S. House of Representatives

“Danas se sjećamo jednog od najmračnijih dana u modernoj evropskoj historiji i jednog od najtragičnijih zločina koji su počinjeni u Evropi od Drugog svjetskog rata. U julu 1995. godine, snage bosanskih Srba su u “sigurnoj zoni” Srebrenice, s namjerom i sistematski ubile 8.372 muškarca i dječaka. Njihova su tijela bačena u masovne grobnice, okrenuta tlu, vezanih ruku.”

Olivér Várhelyi, evropski komesar za proširenje

“Today we are remembering one of the darkest days of modern European history and one of the most tragic crimes committed in Europe since the Second World War. In July 1995, over 8,372 Muslim men and boys were deliberately and systematically killed by the Bosnian Serb forces in the UN “safe area” of Srebrenica. Their bodies were thrown in mass graves, facing the ground, with their hands tied.”

Olivér Várhelyi, European Commissioner for Enlargement

“Imala sam privilegiju da svjedočim, volim i divim se svojim sestrama iz Srebrenice. Vašoj hrabrosti, predanosti, suosjećanju i nepokolebljivosti pred ogromnim pritiscima. U našem radu s vama i drugima na pronalasku i identifikaciji žrtava iz Srebrenice, zajedno smo otvorili put da se počinitelji suoče sa pravdom. Rad naše komisije doprinio je dugoj i detaljnoj istrazi, koja je omogućila izvan svake sumnje utvrditi činjenice o genocidu.”

Jordanska kraljica Noor

“I’ve been privileged to witness, love and admire my sisters from Srebrenica. For your courage, dedication, compassion and steadfastness in the face of immense pressures. In our work with you and others to ensure that the victims of Srebrenica are found and identified, together we have opened the way for the perpetrators to face justice. The work of our commission has contributed to a long and thorough investigation that has made it possible to establish beyond any shadow of the doubt the facts about the genocide.”

Queen Noor of Jordan

“Taj užasni zločin jedan od najtragičnijih događaja u modernoj historiji.” U ime Vlade i naroda svoje zemlje, Borisov je poručio da se pridružuje žalosti povodom tužne godišnjice srebreničkog genocida kao jednog od najtežih poglavlja u novijoj historiji ljudskog roda.

Bojko Borisov, premijer Bugarske

“This horrific crime is one of the most tragic events in modern history.” On behalf of the Government and the people of his country, Borisov said that he joins the mourning on the sad anniversary of the Srebrenica genocide as one of the most difficult chapters in the recent history of the human race.”

Boyko Borisov, Prime Minister of Bulgaria

“Kraljevina potvrđuje podršku porodicama žrtava genocida koji je odnio hiljade života. Kraljevina potvrđuje stav poštivanja jedinstva bh. teritorije i u potpunosti podržavamo sve puteve suživota svih njenih naroda i nastoji promovisati vrijednosti umjerenosti, tolerancije i otvorenosti, te odbija ekstremizam u ime religije, etničke pripadnosti i nacionalizma i poziva na rješavanje izazova.”

Princ Faisal bin Farhan Al-Saud, ministar vanjskih poslova Kraljevine Saudijske Arabije

“The Kingdom of Saudi Arabia confirms its support for families of the victims of the genocide that took thousands of lives. The Kingdom reaffirms its position of respect for the unity of BiH territory and fully supports all ways of coexistence of all its peoples and seeks to promote the values of moderation, tolerance and openness, and rejects extremism in the name of religion, ethnicity and nationalism and calls for challenges.”

Prince Faisal bin Farhan Al-Saud,
Minister of Foreign Affairs of the Kingdom of Saudi Arabia

“Danas se obilježava dvadeset i pet godina od genocida u Srebrenici, najgoreg zločina u Evropi od kraja Drugog svjetskog rata. U Srebrenici je ubijeno više od 8.000 muškaraca, uglavnom muslimana, dok je više od 20.000 žena i djece protjerano iz svojih domova.”

Dominic Raab, britanski ministar vanjskih poslova:

“Today we mark twenty-five years since the Srebrenica genocide in Bosnia and Herzegovina, the worst atrocity in Europe since the end of the Second World War. More than 8,000 mostly Muslim men and boys were murdered and over 20,000 women and children were forcibly expelled from their homes.”

Dominic Raab, British Foreign Secretary

“U Srebrenici je prije 25 godina ispisana najmračnija stranica moderne evropske historije. U julu 1995. godine, na brdima u okolini Srebrenice, više od 8.000 ljudi, uglavnom dječaka i muškaraca, ubijeno je sistematski i ciljano. Ta su zlodjela pred međunarodnim sudovima utvrđena kao genocid, a činjenično stanje onoga što se dogodilo nam je svima jasno danas.”

Josep Borrell Fontelles, visoki predstavnik Evropske unije i potpredsjednik Evropske komisije

“The darkest page of modern European history was written in Srebrenica 25 years ago. In July 1995, in the hills around Srebrenica, more than 8,000 people, mostly boys and men, were killed systematically and targeted. These atrocities have been established before international courts as genocide, and the factual state of what happened is clear to all of us today.”

Josep Borrell Fontelles, High Representative of the European Union and Vice-President of the European Commission

“Događaj iz jula 1995. godine jedan od najmračnijih u modernoj evropskoj historiji, za koji nema racionalnog opravdanja. Historija, ne samo na Balkanu, nas uči da ideje o etnički čistim teritorijama uvijek vode ka tragediji. A nedavni balkanski ratovi su pokazali da se genocid može ponoviti, čak i nakon holokausta. Ako jedna generacija ne progovori, sljedeća generacija će zaboraviti, što stvara plodno tlo za nove sukobe.”

Stevo Pendarovski, predsjednik Republike Sjeverne Makedonije:

“The event of July 1995 is one of the darkest chapters in modern European history, for which there is no rational justification. History, not only in the Balkans, teaches us that ideas of ethnically pure territories always lead to tragedy. And the recent Balkan wars have shown that genocide can be repeated, even after the Holocaust. If one generation does not speak out, the next generation will forget, which creates fertile ground for new conflicts.”

Stevo Pendarovski, President of the Republic of North Macedonia

“Bio je to jedan od najgorih zločina koji se dogodio na evropskom tlu, kada je u Srebrenici u julu 1995. godine sistemski ubijeno više od 8.000 nenaoružanih muškaraca i dječaka. Četvrt stoljeća kasnije, rane su i dalje otvorene, posebno za porodice i zajednice koje su direktno pogođene i važno je da ovaj događaj pamtimo po onome što je bio: grozan čin genocida.”

Simon Coveney, irski ministar vanjskih poslova

“It was one of the worst atrocities to take place on European soil, when 8,000 unarmed men and boys were systematically murdered at Srebrenica in July 1995. A quarter of a century later, the psychological wounds remain, particularly for the families and communities directly affected. It is important that we remember this event for what it was: an appalling act of genocide.”

Simon Coveney, Irish Foreign Minister and Defense Minister

“Danas mislim na majke Srebrenice i sve ostale preživjele, čiji su muževi, braća i sinovi ubijeni u genocidu prije 25 godina. Mislim i na žrtve, posebno djecu, kojima je uskraćena prilika da žive, vole i imaju vlastite porodice. To je gubitak koji se ne može opisati riječima.”

Angelina Jolie

“I am thinking today of the mothers of Srebrenica and all of the other survivors, whose husbands, brothers and sons were murdered in the genocide 25 years ago. I think too of the victims, in particular the children, who were denied the chance to live and love and have families of their own. It is a loss beyond words.”

Angelina Jolie

Posvećeno žrtvama genocida

Dedicated to the victims of genocide

Federalna novinska agencija FENA

Sarajevo, 2020.

BROJ ŽRTAVA
GENOCIDA PREMA
POJEDINIM OPCINAMA
KOJI NIJE KONAČAN

BRATUNAC
BIJELEJNA
FOČA
HAN PLESAK
ROGATICA
SARAJEVO
SOKOLAC
SREBRENICA
SREBRENİK
UGLJEVIK
VIŠEGRAD
VLASENICA
ZVORNIK

8372...

UKUPAN BROJ ŽRTAVA
KOJI NIJE KONAČAN

